

Čakule s Jupom

Razgovarao: Pavo Marinković

James Goldman

Zima jednog lava

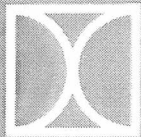
DK Gavella, Zagreb

Redatelj Joško Juvančić

Obično se "pogled iznutra" predstavlja tako da jedna od osoba koja sudjeluje u predstavi napiše tekst o tom radu te nam поближе objasni što se predstavom htjelo. Međutim, ovaj smo put bili prisiljeni "pogled iznutra" napraviti u obliku dijaloga zbog pisane nevoljkosti autora tekstovnog predloška. Za razgovor smo odabrali redatelja predstave, Joška Juvančića.

Zašto ste se odlučili u "Gavelli" postaviti baš "Zimu jednog lava"?

Čudna je sudbina te drame na našim prostorima. Davno je taj komad postavio profesor Habunek s Mišom Martinovićem i Milkom Podrug u Dubrovniku. To je bila odlična predstava, ali je sam komad u našem glumištu prošao zapravo nezapaženo. Počeo sam od

GRADSKO
DRAMSKO
KAZALIŠTE

Gavella

James Goldman

REDATELJ Joško Juvančić

zima jednog lava

Dragan Despot

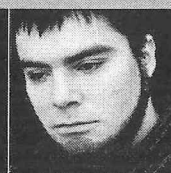
Helena Buljan

Bojana Gregoric

Filip Šavagović

Robert Ugrina

Rakan Rushaidat

Ronald Žlabur

Gavella
Zagreb zima jednog lava

prijevod prof. **Vlado Habunek**

redatelj	Joško Juvančić
scenograf	Miljenko Sekulić
kostimograf	Danica Dedijer
oblikovanje rasvjete	Olivije Marečić
izbor glazbe	Keka Katona i Christian Kanazir
jezični savjetnik	Đurđa Škavac

osobe (prema redosljedu pojavljivanja)

HENRY II. , kralj Engleske	Dragan Despot
ALAIS , francuska princeza	Bojana Gregorić
JOHN , najmlađi sin	Rakan Rushaidat
GEOFFREY , srednji sin	Robert Ugrina
RICHARD LAVLJEG SRCA , najstariji sin	Filip Šovagović
ELANOR , žena kralja Henryja	Helena Buljan
FILIP , kralj Francuske	Ronald Žlabur

Vrijeme: Božić, 1183. godine
Mjesto: Dvorac kralja Henryja u Chinonu, Francuska

inspicijent **Ina Krklec** šaptač **Renata Pavelić** organizator **Keka Katona**

Tehnički upravitelj: dipl.ing Stanko Robinšćak, pomoćnik tehničkog upravitelja: Željko Barbajs, majstor pozornice: Viliam Pustišek, vodstvo rasvjete: Mijo Kočić, vodstvo ženske krojačnice: Jelica Mikuš, vodstvo muške krojačnice: Edo Paklec, vodstvo bravarske radionice: Njica Kulaš, vodstvo stolarske radionice: Rudolf Balja, frizer: Darinka Smetiško, šminkerki: Danijela Pavlek i Sanja Dumonjić, rekvizita: Barbara Borić, ličilacki radovi: Milan Škeljo, fon: Christian Kanazir, lapetar: Boris Cirković, kiparski radovi: Marko Gašparić i Ivo Gašparić

Premijera 7. travnja 2000.

sjećanja na tu predstavu, od toga kako taj tekst funkcionira danas. Inače "Zima jednog lava" zapravo me uvijek zanimala. Davno sam ga radio na Akademiji s Božom Alićem i Mirom Furlan, da bih ponovno išao provjeravati prošle godine sa svojim studentima kako funkcionira u mladih ljudi. Ispitujući sebe i komad, zaključio sam da bi on danas mogao zainteresirati običnu, ali i sofisticiranu publiku.

Je li Vas njemu privukla sama tema ili estetika komada, način na koji je napisan?

Nije bila odlučujuća estetika komada. Goldman je bio filmski scenarist, izvan estetskih kalupa, nije pratio trendove. Inače, pisci koji su izvan matice uvijek su zanimljiviji, jer matrica uvijek ukalupljuje pisca. "Zima jednog lava" bila je svojevrsni dramaturški eksces jer autor je 1966. napisao komad na način na koji se to činilo prije sto godina. Zapravo, mislim da Goldman i ja o mnogo stvari mislimo isto. Napisao je komad s glavom i repom, sigurno je mislio i na velik broj izvedbi, htio ga je dobro prodati. Inače, žao mi je što "Gavella" ovu moju

predstavu dosta slabo propagira i igra. Da sam ja ravnatelj, ova bi se predstava sigurno mogla izvoditi sto puta.

Mislite li da je svaki dobar komad aktualan?

Svakako. Nemojte me pogrešno shvatiti, meni nije stalo do baš svake kazališne publike. Meni je stalo do moje kazališne publike. A siguran sam da će ova predstava uzbuditi moju kazališnu publiku. Mi o publici moramo razmišljati, a ja ne smijem zanemariti publiku moje generacije.

Vi ste spomenuli dramaturški eksces. Neki su kritičari za ovu Vašu predstavu napisali da se radi o estetskom ekscesu. Da je staromodna, možda čak i neprijerena "Gavelli".

Slušajte, to je ta hrvatska avangarda. Zapravo fašistoidna avangarda koja meni i nekim mojim kolegama želi uzeti pravo da budemo konzervativni redatelji. Zašto ja ne bih imao pravo biti konzervativan redatelj? Inače, avangarda je uvijek blizu vlasti, jer su nedaroviti uvijek blizu vlasti. I uvijek se drže zajedno, jer da se ne drže zajedno ne bi ih nigdje bilo. A daroviti ljudi u Hrvatskoj ne drže se zajedno zato jer su jalni jedan na drugoga.

Prije početka rada na predstavi s Kazalištem ste se dogovorili za točan broj pokusa. I ni od jednoga niste odustali.

Dogovorio sam se za 45 pokusa. Ja ne želim izgubiti ni jedan pokus. Ljudi moraju točno dolaziti, mora se poštivati red, jer tek se tada može početi obavljati nekakav posao. I na pokus se treba dolaziti spreman, prije njega treba razmišljati, treba si davati zadatke za taj radni dan.

Glumci su se na ovom poslu dosta namučili. Iz razgovora s njima čini mi se da im je možda u prvo vrijeme smetalo što ste Vi imali već neka gotova rješenja, da ih niste pustili da do tih rješenja dodete zajednički?

Slušajte, i plač i muka, i suprotstavljena stajališta u našem su poslu nešto posve normalno. To traženje zajedničkih rješenja u velikoj je mjeri posljedica redateljeve nepripremljenosti. I redatelji i glumci na pokuse bi trebali dolaziti pripremljeniji. Međutim, kao posljedica te nesigurnosti pojavila se moda eksperimentiranja, uvriježilo se stajalište da ćemo mi to raditi zajednički. A posljedica

toga je pak prazno gledalište, publika koja više ne ide u teatar. Jedino što bi glumci trebali raditi zajednički je da svoju snagu zajednički ulože u projekt. Vi dobro znate da na filmu toga nema. Znamo dobro što znači kad redatelj ima svoj koncept. U ovom je projektu moj jasan koncept uistinu bio neobičan glumcima, jer su često radili s redateljima čiji su koncepti bili širi, podatniji za te eksperimente. Ja bih glumcu rekao, nemoj mi sada ništa nuditi, ja točno znam što hoću. Jasno, ne u svim scenama nego samo u onima gdje mi je potpuno jasno što želim. U tim mi je scenama jedina prava pomoć snaga glumačkog talenta.

Kako to da ste za tu ulogu Henryja odabrali Dragana Despota, glumca iz HNK-a koji je i godina-ma mnogo mladi od uloge koju glumi?

Da, on ima manje od godina koje se čine potrebnima za igranje te uloge. Ali to me nije smetalo. Neki glumci igraju sadržaj, ideju, smisao, karakter. Doduše, u njega je nehotice izbijao napor da neki put glasom ili nekim drugim rješenjima pokaže nešto stariju osobu. Sada toga više nema. Nakon prvih pet predstava toga se oslobodio, sada glumi ne razmišljajući o svojim sjedinama.

Izrazito mi se sviđjelo kako je svoju ulogu napravila Helena Buljan.

Ona je dobila ulogu koja je iznimno zahtjevna. I jako se namučila, najviše sa mnom, jer sam tako točno znao u njoj prepoznati tu osobu, da Helene bude točno onoliko da odigra jedan takav ženski lik. Jako smo se mučili, ali smo lijepo radili i napravili uistinu dobar posao. Ja sam u svoje najbolje poslove ulagao golemu energiju.

Spomenuvši estetski eksces nisam toliko mislio na pisca koliko na redateljsku koncepciju. Imam osjećaj da ste se samo i potpuno posvetili glumcu.

Nikakvih velikih redateljskih ni dramaturških zahvata nije bilo. Moja je koncepcija bila jednostavnost, jer bi bilo kakvo zarezivanje u samo tkivo uništilo sklad komada. Dapače, i scenografski, i mizanscenski, sve što obično čini predstavu želio sam ukloniti. Rekao bih da sam se posvećujući glumcu zapravo posvetio piscu. Da ga posve poštujemo i otkrijemo dubok trag nekog suvremenog propitivanja naših životnih odnosa tamo gdje smo najosjetljiviji: o braku, ljubavi, djeci, jednom društveno-političkom kontekstu. Najdublji odnosi upravo su u tom trokutu - ljubav, vlast, novac. Goldman ih je napisao sa snagom koju donosi stalna

Dragan Despot (*Henry II, kralj Engleske*)

mješavina dramskoga i crnohumornoga, a takav je zapravo i život. Gledatelj nikad nije siguran je li to dramatično ili crnohumorno i upravo je tu ravnotežu najteže dobiti. Najteže mi je bilo izrežirati sam kraj predstave i time nisam do kraja zadovoljan. Inače na "Zimu jednog lava" netko gleda kao na dramu, a netko kao na komediju. Goldman je sam za taj tekst napisao da je komedija, i upravo je u tome ta njegova podvala.

Možda najviše od svega, međutim, predstava je publici pružila uživanje u izvrsnom Goldmanovu tekstu britkih, duhovitih i zastrašujućih 'mač na mač' dijaloga te u Juvančičevoj režiji koja je uspjela otkriti sve njegove slojeve krajnjom jednostavnošću i mizanscenskim šarmom... I dobri poznavatelji Juvančičevih režija složiti će se da je ovo jedna od najzrelijih, najmudrijih i najtužnijih njegovih predstava, ali i predstava koja bi 'Gavelli' trebala vratiti kazališno dostojanstvo i vjeru (zašto izgubljenu?) u znalačku i inteligentnu publiku oslobođenu (od) ispraznosti namještenih - izama.

Ne upuštajući se u bilo kakve značajnije scenske komentare ili inventivnije pomake iz klasičnog obrasca, Juvančić je napravio urednu repertoarnu predstavu, umivenu i gotovo šminkerski dotjeranu, skoncentriranu u potpunosti na glumačko oblikovanje karaktera i preciznu intonaciju izgovaranog. Otuda je dinamika te, inače poprilično statične predstave, proizlazila prije svega iz unutarnjeg glumačkog naboja i tenzije koju je svaki lik nosio u sebi. A bilo je tu prisutno nekoliko sasvim različitih registara igre kojima kao da se nastojalo još više potencirati katalošku raznovrsnost Goldmanovih (anti)junaka. Bojana Gregorić kao Alais bila je negdje na pola puta između melodramski intonirane naivke i tek na trenutke osviještene tragetkinje; Ronald Žlabur (francuski kralj Filip) je svojoj decentnoj, naoko infantilnoj pojavi dodao ubojitu dozu pronicljivosti i sarkazma, a prokušani recept međusobnoga kontrapunktiranja likova najeksplicitnije je bio izražen u slučaju kraljevskog potomstva: u rasponu od izvrsnoga Filipa Šovagovića koji je filmski realistično odigrao svog Richarda Lavljeg Srca, s puno prštećeg unutarnjeg naboja, te sa zlokobnom mišlju koja se nije dala otrgnuti od vanjskog izraza i stava, preko pragmatičnog i proračunatog Geofreyja Roberta Ugrine, do sasvim komično obojanog Johna Rakana Rushaidata - spremnog svoju nezrelost o blagu mentalnu *nedorađenost* pretvoriti po potrebi, i u najdoslovniji geg. Dragan Despot kao Henry II., sasvim je preuzeo klasičnu maniru interpretacije junaka šekspirijanskih *historijskih tragedija*, razrađujući karakter svog lika do najmanje minucioznosti, no jednako tako uspijevajući zornošću svojih reakcija i odlično plasiranim verbalnim zaokama, sve vrijeme naglašavati onu latentnu, nenapadnu, i samim tim presudno važnu, crnohumornu nit Goldmanova komada. Unutar sličnih koordinata svoju je Elanor, na uobičajeno visokoj razini, odigrala i Helena Buljan.

Hrvoje Ivanković

Slobodna Dalmacija, 10. travnja 2000.

Juvančić svojim scenskim djelom, *Zimom jednog lava*, ne odaje da je u drami koju postavlja na pozornicu otkrio išta više od radijskog materijala. Zato se njegovi glumci drže kao smrznuti proizvodi. Oni, istina, govore bez prestanka, ali nitko osim besprijeke Helene Buljan (neprekidno osmjehnute, pribrane, prodorno sugestivnog glasa i zadivljujuće dostojanstvene u ulozi obespravljene "kraljeve žene") nema svijest o vlastitom tijelu te o rečenici koja mora imati pokriće u kompletnom držanju, mimici i gestici glumca.

Nataša Govedić

Novi list, 16. travnja 2000.

Odvajajući prizore zamračenjima i diskretnom glazbenom pratnjom, u izboru Keke Katone i Christiana Kanazira, Juvančić je prepustio glumcima da ocrtaju rubove srednjovjekovnog (u tragovima i suvremenog) ludila i tragikomične situacije simpatičnog psihološkog bezumlja, iz vremena krvavih ratova, približe gledateljima.

Ponajbolje su se snašli oni koji su svoje likove sveli na zanimljive tipove, na granici karikature, lišene odveć prozirne psihologizacije. Filip Šovagović sjajno je predstavio najstarijeg Henryjeva sina, Richarda Lavljeg Srca, moćne glumačke prisutnosti, sugerirajući već svojom pojavom i zatamljenošću geste zlokobne druge glasove Goldmanova lika. Njegova suprotnost, ustrašenog Johna odlično je interpretirao Rakan Rushaidat pripisujući karakteru najmlađeg sina dopadljive komične naznake. Slijedio ga je u preciznom sabiranju pragmatičnosti Geogreya Roberta Ugrina.

U glavnoj ulozi ostarjelog Henryja II. Dragan Despot s lakoćom se poigravao stereotipovima pri interpretacijama slavnih kraljeva svjetske literature.

Dubravka Vrgoč

Vjesnik, 17. travnja 2000.